

הישן תחת המטה פרק שני סוכה

כת.

עין משפט נר מצוה

(א) מגילה כו. ג (ו) יומא יט. א (ל) נילי פ. א. (ד) פסחים קט. ט"ז שהיא כ"ח ב' מ"י שם טו"ש"ע שם סעף ז' ושם סעף כה כה"ג"ה: **ג** ג' מ"י פ"ד מלכות מפלין הלכה כה: **ג** ד' מ"י פ"ג מלכות ק"ש הלכה ד' טו"ש"ע א"ח ס' פה סעף ג' וטו"ש"ע י"ד רמו סעף כו כה"ג"ה: **ג** ה' מ"י פ"ג מהל' מל' סמג עין מא' טו"ש"ע א"ח ס' פתח סעף א': **ג** ו' מ"י פ"ו מלכות סוכה הלכה ח סמג עין מג טו"ש"ע א"ח ס' פתח סעף א': **ג** ז' מ"י שם הלכה א סמג עין מג טו"ש"ע א"ח ס' פתח סעף א': **ג** ח' מ"י שם טו"ש"ע שם סעף ז':

הסם מצטל ליה. להאי פקק לגבי חלון וחשיב ליה מכותל עמנו הלךך הוי מוסיף אכל סדין אןן סהדי דלא מצטיל ליה לגבי סוכה וסופו ליעלו הלךך לא פשיטא לרבי אליעזר דליהוי מוסיף: אינן אלא מפי השמועה. בתמיה: הוקקונו. כלומר תוקיקוני לומר דבר כו' אגדי לכס את מדותיו וזו אחת מהן: **שיחא חולין.** דכרי האזי ושחוק כלומר מה שספק בידי לא מפניו (שטרחת) ככל אלה ואי אפשר שאמרנו רבותי דבר צבית המדרש ולא תמיד: **חון מערבי פסחים.** מפני עשיית פסחיים ומפני התיקנות שלא ישנו כך מפורש בפסחים (דף קט.) ו: **וערבי יום הכפורים.** שצריך לאכול מצעוד יום: **משנה.** (ג) כגון משנה וברייתא של גשה סדרים: **גמרא.** זו היא סכרא שהיו התנאים אחרונים מדקדקים בצדיק הראשונים הסמומים לפרשם ולתן צון טעם כמו שעשו האמוראים אחר התנאים שפירשו דברי התנאים שלפניהם וקצבו צהן גמרא ואומר דיוקם) צדימי התנאי' קנרא הש"ס: **פלוט.** הלכה למשה מסיני כגון גוד ולגוד ודופן עקומה שיעורין (ס) חליצין מחליצין עשר נטיעות ערבה וניסוך המים: דקדוקי סורה. ריבוי אומיות שצאין לדרוש צהן ריבוי ומעטים כגון האזנה להוציא הנשים שדקדקה התורה בלשונה לכתוב אות יתירה ללמד: דקדוקי סופרים. שהסופר חלקק אחר מעשה הצביות ולהחמיר ולעטות סייג ואזנים לתורה וגזרו גזרות להחמיק את האדם מן העבירה ודכותה בצבורות (ד' ל:) גר הצא לקבל מורה עליו חון מדבר אחד אין מקבלין אותו ר' יוסי אומר אפילו דקדוק אחד מדקדוקי סופרים: קנים וחמורים. דברים הלמדין בק"ו שניתנו לדון מעמלן לכל אדם ולא פירשו כלום צדימי: וגזרום שום. דברים הלמדין בג"ש: **תקופות.** חשבון הילוך חמה ולכנה: **וגימטריא.** דברים הלמדין בחשבון גימטריא כגון (וימיה כה) שש"ך צבל צא"ת צ"ש כשדים (שס נה) לצ קמי צא"ת צ"ש סהדה מנון (לקמן ד' נב) צא"ע צ"ח וכן לפי מנין האומיות כגון סמס נזירות שלשים יום (מזר ד' ה.) מקדוש יהיה יה"ה בגימטריא שלשים הוו: **שיחא מלאכי פטרם שיחא שדים שיחא דקלים.** לא ידענא מאי היא:

תורה אור השלם

1. להחיל אהבי יש ואצרותיהם אמלא:
2. בספת תשבו בעצת משלי ח כא ימים כל הארץ בישראל ישבו בספת: וקראו כג מב 3. דבר אל בני ישראל איש או אשה כי יעשו מקל חטאת האדם למעל מעל בני ואשמה הנפש ההוא:

הגהות הב"ח

(א) גמ' שיש טעויות ויום הפסחים: (ב) רש"י ד"ה משנה כגון. י"ב והבטיח צ"ח דף קלד הארץ צ"ח כג"ה או בצבור יומר מפרש"י כחן:

גליון הש"ס

גמ' כל לרבות את הקטנים. עין פסחים דף מג ע"ב מוס' ד"ה מאן שמעת:

מוסר רש"י

חון מערבי פסחים. כרי שקטו התיקנות ביום ולא ללילה בשעת הגדה (פסחים קט.) ראויים שמחמיר עליהן שכינה. אלא שכן הדין גורס ואין הדין רלוו לכן (ושב"ב ב"ב קדד.) שתעמוד להם חמה כיהושע. ולעטות נמי מענה חמה נפקא לן בתמ' ע"ו (כה) חלל חלל, אלא משום דאין חמיון כל כך במשה חלל ציושע (ב"ב שם.) גמרא. סדרת המשניות כעין אטו מפרשין עליהן לא שני כי מקומו מתקרא כו' (שם.) הלכות. הלכה למשה מסיני (שם.) ואגדות. מדרשי פסוק כגון מנחם ובראשית רבה ויקרא רבה (שם.) דקדוקי תורה. וזו דחה לכס המטה (ויקרא) ל' דמרגיני מנייה דס הערן (שם.) ודקדוקי סופרים. כגון גזירות שגזרו תמניו לא שני יצא ליה איסור מורה (שם.) קלי חמורים. חלש דן מעלמו (שם.) וגזרות שרות. כגון ילף קיאה קיאה משדה עפרון (שם.) ע"י קדושין ב. א. תקופות.

מולה הלכה (ב"ב שם.) ומלאכי השרת. להשעים (ב"ב שם.) ושיחת שדים. להשעים ונפקא מינה לעשות קמיע לפרוזה (שם.) ושיחת דקלים. שני חלש רגילים לזכר על הדקלים כדכתיב בשלמה (מלכים ד' ד) וידבר על העצים (ב"ב שם.) משלות כובסין. לזין י"ז כה ללמוד דברי מורה, כדכתיב (קהלת יב) תקן משלים הרבה ומכיל (משלי א') להצין משל ומלילה (ב"ב שם.) מעשה מרכבה. דיוקנאל. היות דאבי ורבא. שהקשו משניות וברייתות טובא ומילא (שם.) להנחיל אהבי יש. עלמות, וכל כך למה כי אלוותים מלאים כל טוב, דברי תורה ומכמה (שם.) גדול שבכולן על אחת כמה וכמה. להצין דבר מתוך דבר יומר ויומר (שם.) ב"ש פוסלין. דלאוי המשמש ענין (עיל ז.) קטן שאין צריך לאמו חייב בסוכה. מתנין ליה מדרגן (ש"ב ורובין צ"ג.) לחייב לתכונ צמנות סוכה (עיל ב.) ופירחת את המעזיבה. טע' טע' של התקרה (יבמות טו.) בשביל קטן. דכפירא ליה לשמאי קטן הצריך לאמו חייב בסוכה (שם.)

התם הוא דמבטל אבל הכא דלא מבטל לא ת"ר מעשה ברבי אליעזר ששבת בגליל העליון ושאלוהו שלשים הלכות בהלכות סוכה שתיים עשרה אמר להם שמעתי שמונה עשר אמר להם לא שמעתי ר' יוסי בר' יהודה אומר חילוף הדברים שמונה עשר אמר להם שמעתי שתיים עשרה אמר להם לא שמעתי אמרו לו כל דברך אינן אלא מפי השמועה אמר להם הוקקתוני לומר דבר שלא שמעתי מפי רבותי (ב) מימי לא קדמני אדם בבית המדרש ולא ישנתי בבית המדרש לא שינת קבע ולא שינת עראי ולא הנחתי אדם בבית המדרש ויצאתי בולא שחתי שיחת חולין ולא אמרתי דבר (ג) שלא שמעתי מפי רבי מעולם אמרו עליו על רבן יוחנן בן זכאי מימיו לא שח שיחת חולין ולא הלך ד' אמות בלא תורה ובלא תפילין ולא קדמו אדם בבית המדרש ולא ישן בבית המדרש לא שינת קבע ולא שינת עראי ולא הרגו במבואות המטונפות ולא הניח אדם בבית המדרש ויצא ולא מצאו אדם יושב ודומם אלא יושב ושונה ולא פתח אדם דלת לתלמידיו אלא הוא בעצמו ולא אמר דבר שלא שמע מפי רבו מעולם (ד) ולא אמר הגיע עת לעמוד מבית המדרש החון מערבי פסחים וערבי יום הכפורים וכן היה ר' אליעזר תלמידו נוהג אחריו תנו רבנן (ה) שמונים תלמידים היו לו להלל הזקן שלשים מהן ראויים שתשרה עליהן שכינה (ו) כמשה רבינו ושלשים מהן ראויים שתעמוד להם חמה כיהושע בן נון עשרים בינונים גדול שבכולן יונתן בן עוזיאל קטן שבכולן רבן יוחנן בן זכאי אמרו עליו על רבן יוחנן בן זכאי שלא הניח מקרא ומשנה (ז) גמרא הלכות ואגדות דקדוקי תורה ודקדוקי סופרים קלים וחמורים וגזרות שוות תקופות וגימטריאות שיחת מלאכי השרת ושיחת שדים (ח) ושיחת דקלים משלות כובסין משלות שועלים דבר גדול ודבר קטן דבר גדול מעשה מרכבה דבר קטן היות דאבי ורבא לקיים מה שנאמר והנחיל אהבי יש ואצרותיהם אמלא וכי מאחר שקטן שבכולן כך גדול שבכולן על אחת כמה וכמה אמרו עליו על יונתן בן עוזיאל בשעה שיושב ועוסק בתורה כל עוף שפורח עליו מיד נשרף: **בתנ"י.** מי שהיה ראשו ורובו בסוכה ושולחנו בתוך הבית יב"ש פוסלין וב"ה מכשירין אמרו להם ב"ה לב"ש לא כך היה מעשה שהלכו זקני ב"ש וזקני ב"ה לבקר את רבי יוחנן בן החורנית ומצאוהו שהיה יושב ראשו ורובו בסוכה ושולחנו בתוך הבית ולא אמרו לו דבר אמרו להם ב"ש (י) משם ראיה אף הם אמרו לו אם כן היית נוהג לא קיימת מצות סוכה מימך יגשים ועבדים וקטנים פטורין מן הסוכה (י"א) קטן שאינו צריך לאמו חייב בסוכה מעשה (י"ב) וילדה כלתו של שמאי הזקן ופירחת את המעזיבה וסיכך על גבי המטה בשביל קטן: **גמ'** מה"מ דת"ר אורח זה אורח (י"ג) האורח להוציא את הנשים כל לרבות את הקטנים אמר מר האורח להוציא את הנשים למימרא דאורח בין נשים בין גברי משמע והתניא האורח לרבות את הנשים האורחיות שחייבות בעיניו אלמא אורח גברי משמע אמר רבה הלכתא נינהו ואסמכינהו רבנן אקראי הי קרא והי הלכתא ותו קרא למה לי הלכתא למה לי הא סוכה מצות עשה שהזמן גרמא וכל מצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות (י"ד) יום הכפורים מדרב יהודה אמר רב נפקא דאמר רב יהודה אמר רב וכן תנא דבי רבי ישמעאל אמר קרא איש או אשה

התם הוא דמבטל אבל הכא דלא מבטל לא ת"ר מעשה ברבי אליעזר ששבת בגליל העליון ושאלוהו שלשים הלכות בהלכות סוכה שתיים עשרה אמר להם שמעתי שמונה עשר אמר להם לא שמעתי ר' יוסי בר' יהודה אומר חילוף הדברים שמונה עשר אמר להם שמעתי שתיים עשרה אמר להם לא שמעתי אמרו לו כל דברך אינן אלא מפי השמועה אמר להם הוקקתוני לומר דבר שלא שמעתי מפי רבותי (ב) מימי לא קדמני אדם בבית המדרש ולא ישנתי בבית המדרש לא שינת קבע ולא שינת עראי ולא הנחתי אדם בבית המדרש ויצאתי בולא שחתי שיחת חולין ולא אמרתי דבר (ג) שלא שמעתי מפי רבי מעולם אמרו עליו על רבן יוחנן בן זכאי מימיו לא שח שיחת חולין ולא הלך ד' אמות בלא תורה ובלא תפילין ולא קדמו אדם בבית המדרש ולא ישן בבית המדרש לא שינת קבע ולא שינת עראי ולא הרגו במבואות המטונפות ולא הניח אדם בבית המדרש ויצא ולא מצאו אדם יושב ודומם אלא יושב ושונה ולא פתח אדם דלת לתלמידיו אלא הוא בעצמו ולא אמר דבר שלא שמע מפי רבו מעולם (ד) ולא אמר הגיע עת לעמוד מבית המדרש החון מערבי פסחים וערבי יום הכפורים וכן היה ר' אליעזר תלמידו נוהג אחריו תנו רבנן (ה) שמונים תלמידים היו לו להלל הזקן שלשים מהן ראויים שתשרה עליהן שכינה (ו) כמשה רבינו ושלשים מהן ראויים שתעמוד להם חמה כיהושע בן נון עשרים בינונים גדול שבכולן יונתן בן עוזיאל קטן שבכולן רבן יוחנן בן זכאי אמרו עליו על רבן יוחנן בן זכאי שלא הניח מקרא ומשנה (ז) גמרא הלכות ואגדות דקדוקי תורה ודקדוקי סופרים קלים וחמורים וגזרות שוות תקופות וגימטריאות שיחת מלאכי השרת ושיחת שדים (ח) ושיחת דקלים משלות כובסין משלות שועלים דבר גדול ודבר קטן דבר גדול מעשה מרכבה דבר קטן היות דאבי ורבא לקיים מה שנאמר והנחיל אהבי יש ואצרותיהם אמלא וכי מאחר שקטן שבכולן כך גדול שבכולן על אחת כמה וכמה אמרו עליו על יונתן בן עוזיאל בשעה שיושב ועוסק בתורה כל עוף שפורח עליו מיד נשרף: **בתנ"י.** מי שהיה ראשו ורובו בסוכה ושולחנו בתוך הבית יב"ש פוסלין וב"ה מכשירין אמרו להם ב"ה לב"ש לא כך היה מעשה שהלכו זקני ב"ש וזקני ב"ה לבקר את רבי יוחנן בן החורנית ומצאוהו שהיה יושב ראשו ורובו בסוכה ושולחנו בתוך הבית ולא אמרו לו דבר אמרו להם ב"ש (י) משם ראיה אף הם אמרו לו אם כן היית נוהג לא קיימת מצות סוכה מימך יגשים ועבדים וקטנים פטורין מן הסוכה (י"א) קטן שאינו צריך לאמו חייב בסוכה מעשה (י"ב) וילדה כלתו של שמאי הזקן ופירחת את המעזיבה וסיכך על גבי המטה בשביל קטן: **גמ'** מה"מ דת"ר אורח זה אורח (י"ג) האורח להוציא את הנשים כל לרבות את הקטנים אמר מר האורח להוציא את הנשים למימרא דאורח בין נשים בין גברי משמע והתניא האורח לרבות את הנשים האורחיות שחייבות בעיניו אלמא אורח גברי משמע אמר רבה הלכתא נינהו ואסמכינהו רבנן אקראי הי קרא והי הלכתא ותו קרא למה לי הלכתא למה לי הא סוכה מצות עשה שהזמן גרמא וכל מצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות (י"ד) יום הכפורים מדרב יהודה אמר רב נפקא דאמר רב יהודה אמר רב וכן תנא דבי רבי ישמעאל אמר קרא איש או אשה

השוא

רבינו הגנאל

דילמא התם משום דמבטל ליה לפקק החלון קא אסר את שאני תלוי, אבל הכא דלא מבטל ליה לטריין אימא לא חיבטל, נמצא הדבר ספק. וכן שאילו שלשים הלכות את ר' אליעזר בענין סוכה, י"ב השיב להן, י"ח אמר להן לא שמעתי. אמרו לו כל דברך אינן אלא מפי השמועה. אמר להן הוקקתוני לומר דבר שלא שמעתי מפי רבותי. ובא להודיע שלא תהיה כשימוש בית המדרש אמר מימי לא קדמני אדם לבית המדרש, ולא ישנתי ב"ה שינת קבע ולא עראי, ולא הנחתי אדם בבית המדרש ויצאתי, ולא שחתי שיחת חולין, ולא אמרתי דבר שלא שמעתי מפי רבותי. שיהיה נוהג ר' אליעזר כמנהג רבן יוחנן בן זכאי בכל אלו. והיה עוד רבן יוחנן בן זכאי נוהג, לא הלך ד' אמות בלא תורה ובלא תפילין, ולא מצאו אדם יושב ודומם אלא שונה, ולא פתח אדם דלת לתלמידים אלא הוא, ככלל שהיה משכים ומקריב, ולא אמר הגיע זמן לצאת מבית המדרש חון מערבי שבתות וימים טובים. ת"ר פ' תלמידים היו לו להלל הזקן, לי מהן ראויים שתשרה שכינה עליהן כמשה רבינו, ולי מהן שתעמוד להן חמה כיהושע בן נון, ושלשים בינוניים. הגדול שבכולם יונתן בן עוזיאל, אמרו עליו כל עוף שפורח עליו באויר בשעה שהיה עוסק בתורה מיד נשרף, כלומר זיו השכינה היה במושבו. קטן שבכולן רבן יוחנן בן זכאי אמרו עליו על רבן יוחנן בן זכאי שלא הניח מקרא ומשנה, דקדוקי תורה, ודקדוקי סופרים, קלין וחמורין, וגזירות שוות, תקופות, וגימטריא, שיחת מלאכים, ושיחת שדים, ושיחת דקלים, משלות שועלים, דבר גדול מעשה מרכבה, דבר קטן היות דאבי ורבא, פ' פ' הקושיות שהיו נושאין ונותנין בה עכשיו אבי רובא, פשוטות וסדרות

היו ומכוונות ביד רבן יוחנן בן זכאי, (ב) וכן היו מתעסקין בהן. בתנ"י מי שהיה ראשו ורובו בסוכה כו'. נשים ועבדים וקטנים פטורים כו'. מנא לן שהנשים פטורות, דתנו רבנן, אורח, הייתי אומר אורח בין איש בין אשה, האורח, להוציא את הנשים ואקשינן למימרא דאורח בין איש ובין אשה משמע, והתניא בענין [יום] הכיפורים האורח לרבות הנשים האורחיות לינו, אלמא אי לא דמרבין להן לנשים מהאורח מתוספת ה"י, אורח גברי משמע ניש לא משמע. ומשני רבה הלכתא היא ואסמכה אקרא, כלומר חזק קרא וחזק הלכתא. ואמרינן איזו היא קרא ואיזו היא הלכתא, ותו באה תרתי בסוכה שהנשים פטורות וביום הכיפורים שהנשים חייבות, אין צריכות לא קרא ולא הלכתא. ושיבת סוכה מצות עשה שהזמן גרמא הוא, וקיימא לן כל מצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות, אי יום הכיפורים נפקא לן מהא דכתיב איש או אשה כי יעשו מכל חטאת,

(ב) איש מוכן ואלי דליל ואח"כ נשכחו מהן וכן פירש"י ובימי האמוראים נשכחו.

(ב) איש מוכן ואלי דליל ואח"כ נשכחו מהן וכן פירש"י ובימי האמוראים נשכחו.

